

POSTANOWIENIE

Dnia 9 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela

w sprawie z powództwa B. O.
przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego w B.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 czerwca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 12 kwietnia 2019 r., sygn. akt I ACa (...), I ACz (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. oddala wniosek pozwanego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód B. O. w swym pozwie skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa-Prezesowi Sądu Okręgowego w B. domagał się zasądzenia odszkodowania w kwocie 1 299 962 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 20 maja 2014 r. W piśmie z 23 kwietnia 2015 r., określonym jako pismo zawierające wnioski dowodowe oraz załącznik do pozwu, powód wskazał jako wartość przedmiotu sporu kwotę 41 909 562 zł, w tym pierwotną kwotę 1 299 962 zł z tytułu odszkodowania, a wynikającą z przepisów art. 415 k.c. i 417 k.c., zaś pozostała kwota 40 609 600 zł to kwota żądanego zadośćuczynienia wynikająca z art. 448 k.c.

Wyrokiem z 1 lutego 2018 r. Sąd Okręgowy w B. oddalił powództwo.

Wyrokiem z 12 kwietnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powoda.

W skardze kasacyjnej powód jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazał na przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

W ocenie powoda skarga wydaje się oczywiście uzasadniona, a jej przyjęcie umożliwi wyjaśnienie zagadnienia prawnego i wykładni przepisów z art. 9 § 1 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18, niepubl.). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Powołanie się przez skarżącego na takie zagadnienie wymaga jego sformułowania oraz uzasadnienia występowania w sprawie (por. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 listopada 2003 r., II CK 324/03, z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, z 13 lipca 2007 r., III CSK

180/07, z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, z 26 września 2005 r., II PK 98/05, z 10 maja 2019 r., I CSK 627/18).

Powołanie się na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por. m.in. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r. II CZ 102/02, z 28 marca 2007r. II CSK 84/07, z 11 stycznia 2008 r. I UK 283/07 i z 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08).

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania prowadzi do oceny, że skarżący nie wykazał powyższych okoliczności.

Skarżący potraktował zamiennie dwie powołane przesłanki przedsądu, do czego nie ma podstaw szczególnie w sytuacji, gdy istnienie przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. zostało uzasadnione rozbieżnościami w orzecznictwie. Skoro bowiem na tle wykładni przepisu powstały rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego, to znaczy, że zajął on już stanowisko w tej kwestii i to nie jeden raz. Nie można zatem budować w oparciu o te same wątpliwości istotnego zagadnienia prawnego, które charakteryzuje się tym, że jest nowe, jeszcze nierozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2016 r., I CSK 315/16 niepubl.). Dodatkowo, jeżeli na tle przepisu powstało istotne zagadnienie prawne, to jego naruszenie przez sąd nie może mieć charakteru oczywistego, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Obie te przesłanki przedsądu nie mogą być także wskazane jako alternatywne, bowiem obowiązkiem skarżącego jest wskazanie prawidłowej podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego dokonanie za niego wyboru w tym zakresie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 września 2016 r., I CSK 816/15 niepubl.).

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego: oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy. Konieczne było zatem wykazanie, że Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty naruszył przepis jasny i jednoznaczny, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r. I PKN 34/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, z 10 stycznia 2003 r. V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49 i z 11 stycznia 2008 r. I UK 285/07 niepubl.). Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że powyższa przesłanka nie została wykazana. W skardze kasacyjnej nie powołano argumentów, które mogłyby świadczyć, że w sprawie doszło do oczywistego naruszenia prawa oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadł w sądzie drugiej instancji wyrok oczywiście wadliwy.

Jedynie na marginesie należy wskazać, że przewidziane w art. 379 pkt 5 k.p.c. pozbawienie strony możliwości obrony jej praw polega na tym, że strona na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej nie brała udziału w całym postępowaniu lub jego znacznej części, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem wyroku w danej instancji. Ocena zaistnienia takiej sytuacji procesowej dokonywana być powinna w kontekście konkretnych okoliczności sprawy. Chodzi jednak tylko o wypadki rzeczywistego pozbawienia możliwości obrony, którego skutkiem było niedziałanie strony w postępowaniu. Ewentualny brak możliwości zapoznania się przez powoda z aktami sprawy w wybranym przez niego terminie, który, jego zdaniem wpłynął na możliwość sporządzenia apelacji, nie może zostać zakwalifikowany jako pozbawienie możliwości obrony jego praw. W postępowaniu apelacyjnym wszelkie zarzuty, a zatem zarówno dotyczące faktycznych, jak i procesowych czy materialnoprawnych aspektów sporu, mogą być zgłoszone nie tylko w apelacji, ale także później, w toku postępowania apelacyjnego. Wniosek taki wywodzony jest z pominięcia w przepisach normujących postępowanie apelacyjne zakazu zmiany dotychczasowych i zgłaszania nowych zarzutów. Przyjęte uregulowanie stanowi konsekwencję zastosowanej w kodeksie postępowania cywilnego konstrukcji apelacji pełnej, nakierowanej na powtórne, merytoryczne rozpatrzenie sprawy

(por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55; wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 2009 r., I CSK 108/09, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lipca 2018 r., IV CSK 110/18, niepubl.). Powód mógł więc aż do zakończenia sprawy zgłosić nowe zarzuty.

Biorąc to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, nie znajdując też okoliczności, które obowiązyany jest brać pod uwagę z urzędu w ramach przedsądu.

Oddalając wniosek pozwanego o zasądzenie kosztów postępowania Sąd Najwyższy miał na względzie, że jego pismo procesowe, mające stanowić odpowiedź na skargę zostało wniesione przed rozpoczęciem się dwutygodniowego terminu przewidzianego dla podjęcia tego rodzaju czynności (art. 398⁷ § 1 k.p.c.). Pismo to nie mogło być zatem za taką odpowiedź uznane (art. 167 k.p.c.), co wyłączało przyznanie zwrotu kosztów wiążących się z jego sporządzeniem i wniesieniem. Odpis skargi kasacyjnej doręczono pozwanemu 10.09.2019 r. (k. 674), odpowiedź na skargę została nadana przez pozwanego 09.09.2019 r. (k. 686). Wynikało to z faktu, że Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej (do której pierwotnie doręczono odpis skargi, k. 661), nie wykonywała zastępstwa procesowego Skarbu Państwa w tej sprawie, a po otrzymaniu odpisu skargi, przesłała jej kopię do Sądu Okręgowego w B.. Pismo wysłane przez Prokuratorię doręczono do pozwanego wcześniej niż odpis skargi przesłany przez Sąd Apelacyjny. Pozwany nie złożył ponownie odpowiedzi na skargę. Wynika z tego, że wniesienie odpowiedzi na skargę było przedwczesne, dlatego należy uznać je za bezskuteczne. Należy podkreślić, że w tym zakresie przepis art. 398⁷ § 1 k.p.c. w zw. z art. 167 k.p.c. jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 109 k.p.c., co oznacza, że strona, przeciwko której wniesiono skargę kasacyjną może skutecznie złożyć wniosek o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego najpóźniej w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia jej odpisu skargi kasacyjnej.

jw